

Zaburzenia integracji sensorycznej cz.2

Dziecko z obronnością dotykową

Małgorzata Nikończuk

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 7 w Gdańsku

Zmysł dotyku

Źródło: kreatywnieaktywnie.pl

Zmysł dotyku

- Zmysł dotyku ma duży wpływ na ludzkie zachowanie, zarówno fizyczne jak i psychiczne. Dziecko od niemowlęctwa potrzebuje stałej stymulacji zmysłu dotyku, aby mogło właściwie funkcjonować i być zdrowe.
- Informacje dotykowe docierają przez receptory, które znajdują się w skórze. Wrażenia dotykowe (nacisk, wibracja, ruch, zmiana temperatury, swędzenie, ból) aktywują receptory dotykowe.
- Zdolność poprawnego przetwarzania wrażeń dotykowych odgrywa istotną rolę w rozwijaniu świadomości własnego ciała, planowaniu ruchu, procesie uczenia się, a także ma ogromny wpływ na stabilność emocjonalną i nawiązywanie kontaktów z innymi.

Obronność dotykowa

- Obronność dotykowa jest zaburzeniem modulacji sensorycznej, przejawia się podwyższoną wrażliwością na bodźce dotykowe.
- Jest to skłonność do negatywnych i emocjonalnych reakcji na bodźce dotykowe. Reakcja ujawnia się tylko w określonych warunkach.
- Zaburzenie neurologiczne wywołujące obronność dotykową nie musi zakłócać nauki, ale dyskomfort i zachowanie przez nie spowodowane wpływają na proces edukacyjny.

Źródło: archiwalna.sp11.elblag.pl

Obronność dotykowa

- Obronność dotykową obserwuje się często u dzieci mających problemy z uczeniem się, wykazujących opóźnienia rozwojowe lub inne poważne schorzenia.
- Często dzieci z obronnością dotykową są niepewne emocjonalnie, aktywne, rozkojarzone, przejawiają niepokój psychiczny.
- Nie każde jednak dziecko nadpobudliwe zachowuje się tak z powodu słabych procesów odbioru czucia.

Przyczyny problemu

- ▶ W niektórych przypadkach obronności dotykowej nierównowaga w organizacji bodźców dotykowych ma swoje źródło w niedoborze tlenu podczas porodu.
- ▶ Brak wystarczającej stymulacji dotykowej.

Źródło: kreatywnewrota.pl

Obronność dotykowa a procesy hamowania w OUN

Jedną z własności układu nerwowego jest zdolność hamowania, dzięki której praca jednej części systemu nerwowego zapobiega przeładowaniu bodźcami i niewspółmiernej reakcji ze strony innych struktur nerwowych. Np. system nerwowy cały czas odbiera bodźce ze skóry, dotykanej przez różne części garderoby, jednak u większości ludzi percepcja tych bodźców jest wyhamowywana, co sprawia, że ich system nerwowy nie reaguje na nie.

Obronność dotykowa a procesy zachodzące w układzie nerwowym

- ▶ Słabe przetwarzanie bodźców dotykowych zachodzi w pniu mózgu lub w obszarach półkul mózgowych odpowiedzialnych za podświadomość, więc dziecko nie zdaje sobie sprawy z tego, że reaguje na bodźce dotykowe. Nie jest w pełni świadome tego, co czuje, poza tym, że ktoś budzi w nim gniew lub sprawia mu przykrość.
- ▶ Wraz z ewolucją mózgu wykształciły się mechanizmy hamujące reakcję „uciekaj albo walcz” (która sygnalizuje zagrożenie) na rzecz nowych procesów, dzięki którym dostrzegamy kształty i fakturę tego, co dotykamy. Część mózgu zahamowała reakcję obronną i umożliwiła człowiekowi zachowanie spokoju i skupienie się na znaczeniu bodźca dotykowego.

Obronność dotykowa a procesy zachodzące w układzie nerwowym

Tryby reagowania na bodźce dotykowe:

- ▶ Obronny (proste i automatyczne reakcje, aby chronić organizm przed niebezpieczeństwem).
- ▶ Różnicujący (złożone precyzowanie bodźca w półkulach mózgowych).

Ludzie automatycznie stosują taki tryb, jaki w danym momencie jest im potrzebny. Gdy dotykamy gorącego piekarnika lub gdy gryzie nas owad włącza się tryb obronny. Gdy musimy wyczuć, jaką monetę mamy w kieszeni lub gdy chcemy odróżnić wełnę od bawełny polegamy na trybie różnicującym.

Obronność dotykowa a procesy zachodzące w układzie nerwowym

- ▶ Wrażenie bólu aktywuje układ obronny, podczas gdy głęboki nacisk moduluje lub hamuje działanie tego układu.
- ▶ To dlatego, jeśli uderzysz w coś nogą masujesz skórę, aby zmniejszyć ból.
- ▶ Dziecko z obronnością dotykową wykazuje zbyt dużą aktywność trybu obronnego, podczas gdy brakuje mu przetwarzania różnicującego. Zamiast dowiedzieć się, co oznaczają bodźce dziecko reaguje na nie walką lub ucieczką.

Źródło: sensoryka.net.pl

Obronność dotykowa a procesy zachodzące w układzie nerwowym

Mózg inaczej interpretuje bodźce dotykowe wywołane samodzielnie przez daną osobę, a inaczej te, które wywołuje ktoś inny. Dziecku z obronnością dotykową może sprawiać przyjemność dotykanie się piórkiem, ale będzie dla niego przykre, jeśli zrobi mu to ktoś inny.

Źródło: gabinetprolis.pl

Obronność dotykowa a procesy hamowania w OUN

- ▶ U dziecka z nadwrażliwością dotykową zdolność układu nerwowego do wyhamowywania jest niewystarczająca. Dlatego odbiera ono wiele bodźców nieuchwytnych dla innych, co powoduje uczucie dyskomfortu, potrzebę ciągłego poruszania się, które jest naturalną reakcją ucieczki od nieprzyjemnych doznań.
- ▶ Trudno jest skoncentrować się na nauce szkolnej, źle czując się we własnym ubraniu, we własnej skórze i wówczas, gdy trzeba się kręcić, by zminimalizować ten dyskomfort.

Symptomy obronności dotykowej

Unikanie dotyku, wzdraganie się.

Unikanie zwłaszcza dotykania twarzy, niechęć do mycia twarzy.

Unikanie dentysty z powodu niechęci do dotykania w obrębie twarzy i ust.

Niechęć, irytacja podczas czesania włosów.

Preferowanie bycia ubranym „od stóp do głów”, odmowa zdejmowania obuwia, niechęć do chodzenia boso po piasku, trawie.

Niechęć do obcinania paznokci.

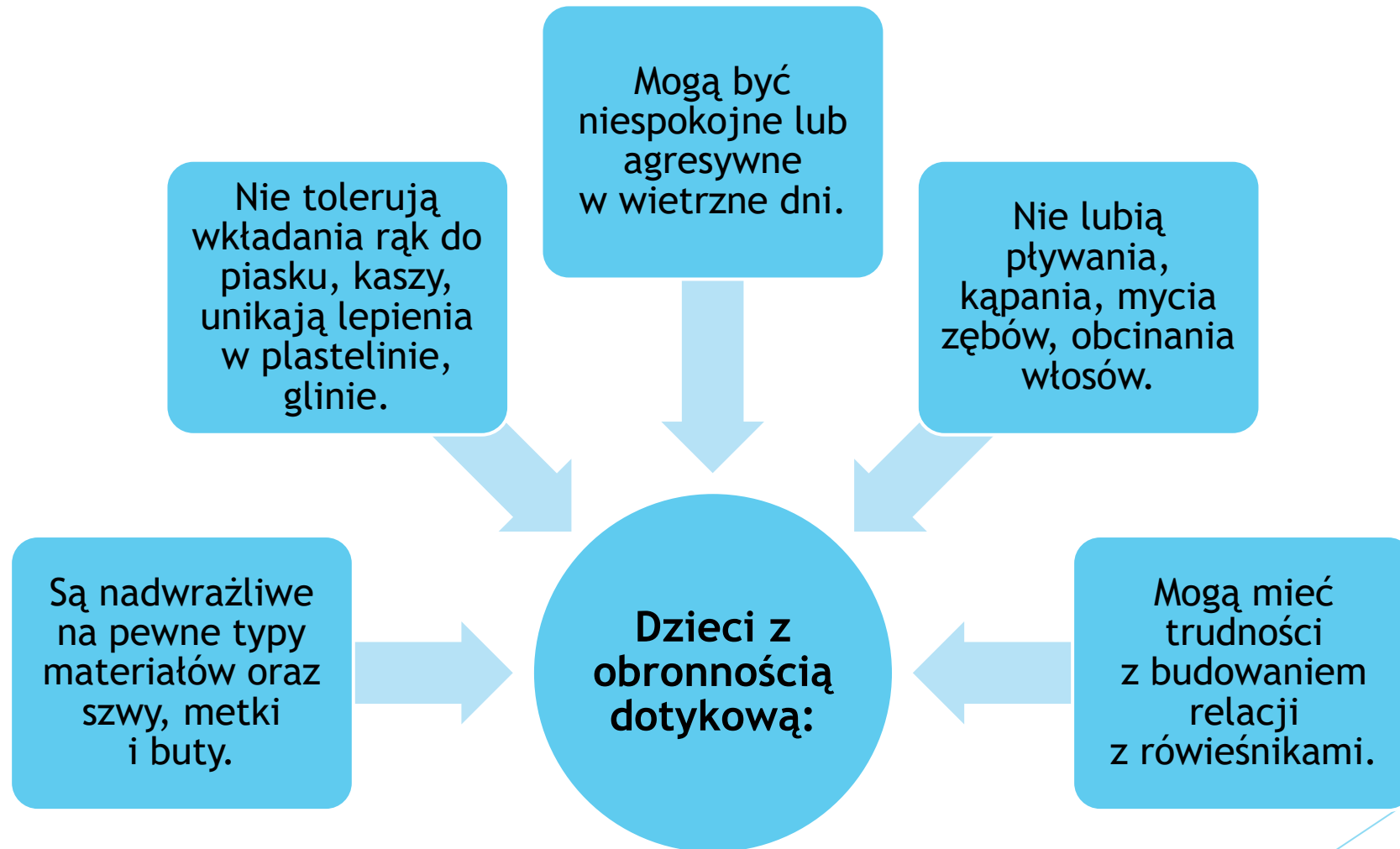
Symptomy obronności dotykowej

Symptomy obronności dotykowej

Symptomy obronności dotykowej

Jak pomóc dziecku z obronnością dotykową

Źródło: 1000dni.pl

Jak pomóc dziecku z obronnością dotykową

- ▶ Delikatny dotyk jest bardziej irytujący niż silny i stały nacisk. Lepiej dotykać dziecko całą dłonią niż czubkami palców.
- ▶ W szkole pozwolić dziecku na zajmowanie miejsca na początku lub na końcu kolejki, a w trakcie zabaw w kółku - za resztą dzieci zamiast w środku. Delikatny dotyk ocierających się o dziecko ludzi drażni i może prowadzić do wybuchów złości.
- ▶ Mocny masaż lub obłożenie dziecka poduszkami może pomóc w uspokojeniu.
- ▶ Zwracać uwagę na to, jakie tkaniny, ubrania, materiały używane podczas zajęć i sytuacje towarzyskie wywołują negatywne reakcje dziecka.
- ▶ Stopniowo włączać różne doświadczenia dotykowe w zabawę, posiłki.

Jak pomóc dziecku z obronnością dotykową

- Wspierać aktywne doświadczenia dotykowe, którymi steruje dziecko.
- „Ciężka praca” - noszenie zakupów, plecaka, zabawy w pchanie i ciągnięcie, skakanie zapewniają bodźce, które uspokajają lub porządkują wrażliwość dotykową.
- Należy zaakceptować fakt, że dziecko z obronnością dotykową reaguje na dotyk tak jak większość ludzi reaguje na ból.
- Istotne jest uwrażliwienie otoczenia, że trudne zachowania dziecka nie wynikają z chęci odrzucenia innych, ich uwagi lub uczuć, ale są reakcją na bodźce dotykowe.

Bibliografia

- ▶ *A. Jean Ayres „Dziecko a integracja sensoryczna”, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2015*
- ▶ *Carol Stock Kranowitz „Nie-zgrane dziecko w świecie gier i zabaw”, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011*
- ▶ *Violet F. Maas „Uczenie się przez zmysły”, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1998*